

Justitiedepartementet

*Enheten för brottmålsärenden och
internationellt rättsligt samarbete (BIRS)*

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 12-13 juni 2007

Dagordningspunkt 17

Initiativ presenterat av Tyskland och Frankrike om förslag till rambeslut om erkännande och övervakning av villkorliga och alternativa påföljder

Dokument:

9856/07 COPEN 69 (bifogas)

9356/07 COPEN 56 (senaste utkastet till rambeslut) (bifogas)

Tidigare dokument:

5325/07 COPEN 7 (ursprungliga förslaget till rambeslut)

Fakta-PM Ju-dep 2006/07FPM69

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: Inte tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden, men information har lämnats till Justitieutskottet den 1 mars 2007 och den 10 maj 2007.

Bakgrund

Tyskland och Frankrike lämnade i januari 2007 förslag till ett rambeslut om erkännande och övervakning av villkorliga och alternativa påföljder mellan medlemsstaterna. Förslaget syftar till att förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna i de fall en person dömts till en villkorlig eller alternativ påföljd i en medlemsstat men den dömde har hemvist i en annan medlemsstat. För närvarande finns inget fungerande samarbete inom det här området mellan medlemsstaterna.

Förhandlingar om förslaget inleddes i februari i år. Medlemsstaterna är positiva till att samarbetet utvidgas till detta område men många ser problem med de lösningar som föreslås i rambeslutet eftersom systemen

för icke frihetsberövande påföljder är mycket olika inom unionen. Tyskland hade som ambition att nå en politisk överenskommelse under sitt ordförandeskap och har drivit frågan mycket hårt. Det är första gången rambeslutet diskuteras i RIF-rådet.

Syftet med behandlingen vid RIF-rådet är att medlemsstaterna skall komma överens om en allmän inriktning för de centrala frågorna – ”key elements” – i rambeslutet. Dessa frågor behandlar syftet med rambeslutet, tillämpningsområdet och vissa grundläggande förfaranderegler vid misskötsamhet av den aktuella påföljden. Vidare förväntas medlemsstaterna nå en överenskommelse om ett kompromissförslag från ordföranden gällande en fråga om hantering av krav på dubbel straffbarhet.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Som rättslig grund har angetts artikel 31.1 a och c i fördraget. Rambeslutet antas med enhällighet.

Svensk ståndpunkt

Sverige är positivt till att utveckla samarbetet mellan medlemsstaterna inom det här området. Ett utvecklat samarbete kan medföra att medlemsstaterna ser sig mer benägna att använda sig av icke frihetsberövande påföljder trots att den dömde har sin hemvist i en annan medlemsstat. Den dömdes möjlighet till social återanpassning underlättas genom att personen får verkställa påföljden i sitt hemland. Vid val av påföljd begränsas inte domstolarna av var den dömde har sin hemvist utan påföljden kan bestämmas utifrån samma förutsättningar som för de egna medborgarna.

Sverige ser inte några egentliga problem med att nu enas om en allmän inriktning för de centrala frågorna. Vad gäller frågan om dubbel straffbarhet är Sveriges inställning att den borde analyseras vidare med hänsyn till att dess starka samband med utformningen av förfarandereglerna vid misskötsamhet. Sverige kan dock acceptera principerna för den kompromisslösning som ordföranden har föreslagit. Förslaget innebär att medlemsstaterna måste övervaka varandras påföljder oavsett om det föreligger dubbel straffbarhet eller inte, dvs. det saknar betydelse om den brottsliga gärningen är straffbar eller inte i den övervakande staten. Däremot får en medlemsstat vägra att fatta följdbeslut vid misskötsamhet av påföljden om gärningen inte är straffbar i den övervakande/verkställande staten, dvs. om dubbel straffbarhet inte föreligger.

Europaparlamentets inställning

Förslaget till rambeslut har överlämnats till Europaparlamentet för yttrande senast den 1 oktober 2007.

Förslaget

Syftet med rambeslutet är att öka den dömdes möjlighet till social återanpassning genom att personen får verkställa påföljden där han/hon har sin hemvist. Förslaget syftar även till att möjliggöra för domstolarna att välja påföljd utan begränsning av var den dömde har sin hemvist, vilket främjar likabehandling av EU-medborgare. Enligt förslaget skall den stat där personen har sin hemvist vara skyldig att överta verkställigheten av den villkorliga eller alternativa påföljden förutsatt att inga av de vägransgrunder som listas i förslaget åberopas.

Följande typer av påföljder omfattas av förslaget. Villkorlig påföljd (suspended sentence) innebär att skuldfrågan fastställs och ett fängelsestraff döms ut men verkställande av fängelsestraffet skjuts upp av domstolen som istället bestämmer villkor som den dömde skall följa under viss tid. Vid villkorlig dom (conditional sentence) fastställs skuldfrågan men domstolen skjuter upp utdömande av påföljd och bestämmer istället villkor som den dömde skall följa under viss tid. Alternativ påföljd (alternative sanction) är en självständig påföljd som inte är frihetsberövande eller böter men som innebär föreskrifter som den dömde ska följa under viss tid. Även villkorlig frigivning omfattas av rambeslutet. Tillämpningsområdet är vidare avgränsat genom att påföljden måste innebära någon form av övervakning eller villkor som anges i en särskild katalog. Denna generella katalog av föreskrifter syftar till att hitta en minsta gemensam nämnare mellan medlemsstaternas system som samtliga stater kan enas kring. Det kan t.ex. röra sig om föreskrift beträffande bostadsort, utbildning eller yrkesverksamhet eller förpliktelse att fullgöra samhällstjänst.

Mot bakgrund av att staternas regelverk för icke frihetsberövande påföljder har stora skillnader finns det en möjlighet för den verkställande staten att anpassa påföljden så att den blir förenlig med den verkställande statens lagstiftning. Efter ett övertagande av verkställigheten är huvudregeln att den verkställande staten skall fatta alla följdbeslut vid den dömdes eventuella misskötsamhet med tillämpning av den statens lag. Ett sådant beslut kan t.ex. innebära att ett uppskjutet fängelsestraff skall verkställas.

Krav på dubbel straffbarhet finns, men begränsas på samma sätt som i andra rambeslut (dvs. ett antal brott som anges i en lista). Sedvanliga

vägransgrunder finns. Vidare införs tidsfrister i samarbetet och ett intyg används för översändandet av domen.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet bygger bl.a. på Sveriges tillträde till Europarådets konvention av den 30 november 1964 rörande övervakning av villkorligt dömda eller frigivna personer (övervakningskonventionen). Övervakningskonventionen har såvitt är känt, aldrig tillämpats i Sverige och har enligt uppgift sällan använts av övriga stater som ratificerat konventionen. Redan när konventionen tillträdde av Sverige bedömde lagstiftaren att dess praktiska tillämpning skulle bli förhållandevis begränsad. För att kunna införlivas i olika staters rättssystem och samtidigt tillgodose kraven på betryggande rättsäkerhet blev konventionen relativt invecklad till sin uppbyggnad.

Inom Norden finns en enhetlig lagstiftning som gör det möjligt att verkställa domar och beslut i brottmål i ett annat nordiskt land än domslandet. De svenska reglerna finns i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (nordiska verkställighetslagen). Det nordiska samarbetet bygger på ett frivilligt samarbete och präglas av stort ömsesidigt förtroende. Verkställighet av straff kan på begäran av domslandet ske i det nordiska land där den dömde är medborgare eller har sin hemvist. Domen kan också verkställas i det land där den dömde uppehåller sig om det med hänsyn till omständigheterna bedöms som lämpligast. Den dömdes samtycke till ett överförande är inget krav och ej heller innehåller det nordiska samarbetet på detta område några vägransgrunder.

Genomförandet av rambeslutet kommer att kräva ny lagstiftning. Det återstår att ta ställning till om lagstiftningen bör inarbetas i nuvarande lagstiftning om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet eller om en ny lag bör utarbetas. Den nordiska verkställighetslagen kommer inte att påverkas av förslaget då rambeslutet anger att medlemsstaterna även fortsatt kan tillämpa de bilaterala eller multilaterala avtal som gäller vid antagandet av rambeslutet, förutsatt att de ytterligare förenklar och underlättar samarbetet på detta område.

Ekonomiska konsekvenser

Det är i dagsläget inte möjligt att närmare bedöma vilka budgetära konsekvenser förslaget kan få. Eventuella budgetära konsekvenser, såväl nationella som inom EU, skall finansieras inom befintlig budgetram.

Övrigt
